

N:o 53.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående beredande af lånemedel till utveckling af statens telefonväsende; gifven Stockholms slott den 13 mars 1891.

Under återopande af bilagda statsrådsprotokoll öfver finansärenden för denna dag, vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att bemyndiga riksgäldskontoret att tillhandahålla telegrafstyrelsen, för fortsatt utveckling af statens telefonväsende, ett lånebelopp af en million kronor, att, i mån af behof och sedan detta för hvarje gång blifvit af Kongl. Maj:t pröfvadt, af telegrafstyrelsen i riksgäldskontoret lyftas och, jemte ränta, som af fullmäktige i riksgäldskontoret bestämmes, återgäldas medelst afbetalningar i den mån telegrafverkets medel dertill lemna tillgång, dock så att dylika afbetalningar böra en månad förut af telegrafstyrelsen för riksgäldskontoret tillkännagifvas och att riksgäldskontoret eger att, sedan tolf år från första lyftningsdagen förflutit, uppsäga hvad då af lånet må finnas oguldet till återbetalning å den tid efter uppsägningen, som af fullmäktige bestämmes.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

F. von Essen.

Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 mars 1891.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern friherre *Åkerhielm*,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve *Lewenhaupt*,
Statsråden: herr friherre *von Otter*,
herr *Wennerberg*,
friherre *Palmstierna*,
friherre *von Essen*,
friherre *Åkerhielm*,
Östergren,
Groll,
Wikblad.

16:o.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet friherre von Essen anförde i underdånighet:

»I underdånig skrifvelse af den 24 sistlidne februari har telegrafstyrelsen gjort framställning om beredande af ytterligare lånemedel till utveckling af statens telefonväsende.

Innan jag redogör för innehållet af omförmälda framställning, anhåller jag att få meddela följande uppgifter rörande de medel, som hittills varit för ändamålet att tillgå, och den användning samma medel erhållit.

Telegrafverket har haft att för telefonväsendet disponera medel under följande rubriker:

A. Lån mot ränta och viss kapitalamortering:

1:o) enligt nådigt bref den 6 mars 1883, från handels- och sjöfartsfonden	kr. 200,000: —	
2:o) enligt nådigt bref den 23 januari 1885, från handels- och sjöfartsfonden	» 100,000: —	
3:o) enligt nådigt bref den 13 april 1886: från handels- och sjöfarts- fonden	100,000: —	
från den s. k. gemensamma fonden i statskontoret	200,000: —	» 300,000: —
4:o) enligt nådigt bref den 4 maj 1888, från handels- och sjöfartsfonden	» 230,000: —	
5:o) enligt nådigt bref den 10 oktober 1890, från gemensamma fonden	» 600,000: —	1,430,000: —

B. Anslag utan återbetalningsskyldighet:

1:o) enligt nådigt bref den 20 november 1885 och samma års riksdagsbeslut (bohuslänska telefonlinier)	kr. 24,000: —	
2:o) enligt nådigt bref den 28 mars 1888, d:o d:o	» 15,000: —	
3:o) enligt nådigt bref den 12 april 1889 d:o d:o	» 6,337: 50	
4:o) enligt nådiga bref den 5 oktober 1889 och den 6 juni 1890, af Riksdagen för åren 1890 och 1891 anvisade medel för rikstelefonväsendet	» 300,000: —	345,337: 50

C. Bidrag från kommuner, hushållningssällskap,
landsting, m. fl.:

1:o) för telefonförbindelserna i Norrbottens län: Piteå—Elfsbyn, Törefors— Bränna och Haparanda—Matarengi	kr. 5,350: —	
2:o) för telefonförbindelser i Bohuslän: år 1885	8,000: —	
» 1888	4,862: 50	
» 1889	2,250: —	» 15,112: 50
		20,462: 50

D. Förskott från Uddevalla stad för rikstelefonlinien

Göteborg—Venersborg—Uddevalla	26,465: —
-------------------------------------	-----------

Summa kronor 1,822,265: —

Förestående summa: kronor 1,822,265: — har tillika med netto-behållningen af abonnements- och samtalsafgifter under nedannämnda år användts, förutom för utvidgning af de äldre telefontäten, hufvudsakligen sålunda:

År 1882:	telefontäten i Hernösand och Uddevalla samt utgreningar från så väl telegrafstationerna derstädes som de i Gefle, Husum, Kramfors, Nyland, Stockholm, Söderhamn m. fl.	kr.	44,070:	92
» 1883:	telefontäten i Lund och Malmö samt utgreningar derifrån och från Luleå, Piteå, Slite, Stockholm m. fl.	»	153,831:	93
» 1884:	telefontäten i Eslöf, Landskrona och Trelleborg samt utgreningar derifrån och från Motala, Nyköping, Ramsele m. fl.	»	76,443:	78
» 1885:	telefonlinien Piteå—Elfsbyn, åtskilliga förbindelser i Bohuslän, telefontäten i Umeå och Svedala m. fl.	»	73,399:	49
» 1886:	telefontäten i Helsingborg, Engelholm, Hörby, Klippan, Teckomatorp och Ystad, förbindelsen Törefors—Bränna m. fl. arbeten	»	96,258:	49
» 1887:	telefontäten i Simrishamn, Skellefteå, Skurup, Sollefteå och Tomelilla, förbindelsen Haparanda—Matarengi m. fl. arbeten	»	84,197:	36
» 1888:	telefontäten i Göteborg med utgreningar och Haparanda, påbörjande af rikstelefonlinien Stockholm—Göteborg, fortsättning af förbindelserna i Bohuslän samt åtskilliga nya förbindelseledningar i Skåne m. fl. arbeten	»	433,951:	24
» 1889:	telefontätet i Hessleholm, samtals- och abonnentstationer i Stockholm m. fl. orter, fullbordande af linien Stockholm—Göteborg samt utsträckning öfver Venersborg till Uddevalla samt nya förbindelseledningar m. fl. arbeten	»	416,812:	74
» 1890 med mars 1891	telefontäten i Karlskrona, Norrköping, Malmö, Katrineholm, Äs, Johanneslund, Strömsholm, Kolbäck, Rimbo, Ortala, Vaddö, Bredsåtra, Flen, Kantorp, Vingåker, Björnlunda, Stjernhof m. fl., ombyggnad till dubbeltrådiga			

Transport kr. 1,378,965: 95.

Transport kr. 1,378,965: 95.

delvis eller i sin helhet af näten i Göteborg, Norberg, Hallstahammar, Malmö, Landskrona, Helsingborg, Lund m. fl., inköp af de ännu ej omändrade telefonnäten i Karlshamn, Ronne- by, Sölvesborg, Eskilstuna, Torshälla, Arboga och Sala; rikstelefonlinien Stockholm—Malmö med utgreningar till Vexjö och Karlskrona, linierna Stockholm—Norrtelje—Väddö, Vesterås —Köping, Hallstahammar—Norberg, Hallsta- hammar—Eskilstuna—Flen, Skellefteå—Byske, Skellefteå—Burträsk m. fl.; omkring »	875,000: —
Värdet å telefonmaterialier i förråd beräknas till »	175,000: —
Summa kronor 2,428,965: 95.	

Skilnaden emellan nyss nämnda utgiftssumma ut- jemnad i rundt tal	kr. 2,430,000: —
och den ofvan upptagna inkomstsumman likaledes i rundt tal	» 1,823,000: —
eller kr. 607,000: —	

utgör det belopp, som utgått från nettobehållningen af de under alla åren
influtna abonnements- och samtalsavgifter.

Följande tablå utvisar statstelefonväsendets utveckling under tiden
1883—1890:

	Telefonledningarnas		Antal apparater.
	Antal.	Längd i km.	
1883	487	909,1	555
1884	770	1,362,9	888
1885	1,101	2,172,5	1,255
1886	1,390	3,115,6	1,602
1887	1,687	4,323,9	1,964
1888	2,885	7,219,0	3,389
1889	3,338	8,841,6	3,925
1890	4,300	12,100,0	5,050
1891 (mars)	—	—	5,700

I oförmälda underdåniga skrifvelse af den 24 sistlidne månad meddelar telegrafstyrelsen, efter att hafva redogjort för användningen af det genom nådiga brefvet den 10 oktober 1890 till styrelsens förfogande ställda lånekapital af 600,000 kronor, att genom användningen af samma kapital antalet telefonapparater ökats från 3,800 till 5,500, eller med nära 45 procent, med en beräknad tillökning i bruttoinkomsten af abonnement och samtal från 364,000 kronor till omkring 550,000 kronor, eller med omkring 51 procent. Då telegrafverkets skuld för telefonanläggningar utgör 1,362,000 kronor samt till stadgad afbetalning derå jemte ränta vid 1891 års slut erfordras sammanlagdt 125,000 kronor, återstå alltså 425,000 kronor, hvaraf för drift och underhåll beräknas åtgå ett kostnadsbelopp af 250,000 kronor samt 175,000 kronor komma att utgöra nettovinst.

Derest allmänhetens fordran om ytterligare utsträckning af rikstelefonnätet skall kunna tillfredsställas samt de af Riksdagen med anslag utan återbetalningsskyldighet understödda telefonanläggningar på långa afstånd skola komma till sitt fulla gagn och lemna den med dem afsedda inkomst, anser emellertid telegrafstyrelsen det varda nödvändigt, att äfven de telefontät, som ligga i närheten af dessa anläggningar, men ännu icke tillhöra staten, öfvertagas af telegrafverket. Telegrafstyrelsen har därför till en början med några af de större telefonföreningarna trädt i underhandling om träffande af aftal i sådant syfte, och hafva nämnda föreningar förklarat sig önska en uppgörelse om öfverlåtelse till staten af deras telefontät. De telefonföreningar, med hvilka styrelsen inledt underhandlingar om dylik öfverlåtelse, äro, bland andra, de i Norrköping, Nyköping, Linköping, Jönköping, Vexjö, Örebro, Köping och Söderhamn. Den summa, som erfordras för de sålunda i utsigt ställda inköpen, uppgår i rundt tal till 470,000 kronor, hvartill kommer för nätens anslutning till rikstelefonen samt för nya förbindelseledningar m. m. omkring 160,000 kronor, eller tillhoppa 630,000 kronor.

Antalet abonnenter i rikstelefontätet skulle genom oförmälda enskilda näts öfvertagande af telegrafverket omedelbart ökas med omkring 2,000 och den årliga bruttoinkomsten med minst 150,000 kronor, förvärfvandet af så viktiga nät, som de nyss uppräknade, komme, enligt hvad telegrafstyrelsen anfört, dessutom att i väsentlig grad medföra tillkomsten af nya abonnenter i de telegrafverket förut tillhöriga telefontät. Att äfven en icke obetydligt ökad inkomst skulle genom de nämnda nätens intagande i rikstelefontätet tillföras de interurbana ledningarne framginge deraf, att de flesta af ifrågavarande städer räknades till landets större industri- och handelsplatser, hvilka kunde antagas vara i behof af all den lättnad i samfärdsmedel, som kunde åt dem beredas. Förutom i rent ekonomiskt hänseende syntes

det därför vara af vigt för landet i dess helhet, att den sålunda ifrågasatta utvidgningen af rikstelefonnätet komme till stånd.

Äfven andra orter än de, som nu direkt beröras af de långsträckta telefonledningarne, hafva till telegrafstyrelsen inkommit med begäran om anslutning till rikstelefonnätet. Telegrafstyrelsen meddelar sålunda, att för närvarande från städerna Kalmar och Vestervik samt mellanliggande orter jemte utgreningar till Vimmerby med flera ställen föreligga förfrågningar angående vilkoren för desammas sättande i förbindelse med rikstelefonnätet. Detta kan också utan synnerligt stor kostnad ega rum medelst förbindelselinier till centraltelefonstationerna i Linköping eller Norrköping och Vexjö samt möjligen öfver Hultsfred till Nässjö, hvarigenom hela Kalmar län skulle lätt och beqvämt erhålla telefoniska utfartsvägar åt så väl södra som mellersta delen af riket. Vidare föreligga anmälanden från de viktigare orterna i Bergslagen, såsom Nora, Lindesberg, Kopparberg, Ramsberg, Ludvika och Smedjebacken, samt från Hedströmmens telefonförening, omfattande trakten omkring jernvägen Köping—Uttersberg. Likaledes har framställning gjorts derom, att telefonlinien till Norberg skyndsamligen måtte utsträckas öfver Avesta och Krylbo med flera platser till Falun.

Också från de norra delarne af riket hafva likartade förfrågningar blifvit hos telegrafstyrelsen gjorda. Sålunda har Sundsvalls telefonbolag nyligen ifrågasatt att åter upptaga de för några år sedan öppnade förhandlingarne om öfverlåtande till staten af dess telefontät. Då, med undantag blott af Örnsköldsvik, de öfriga längs kusten norr om Sundsvall befintliga telefontäten jemte tillhörande förbindelseledningar redan äro statens egendom, och den stora interurbana telefonledningen till Norrland inom ett eller annat år kommer att framdragas öfver Sundsvall, anser telegrafstyrelsen det i hög grad önskligt, att det enskilda telefontätet i denna stad må kunna af telegrafverket inlösas. Tidpunkten dertill är, enligt styrelsens mening, för närvarande mycket gynsam, dels emedan en telefonlinie genom telegrafverkets försorg är under anläggning från Sundsvall utefter statsbanan förbi Torps-hammar till Ånge, dels emedan telefontätet i Sundsvall, hvilket efter den stora branden derstädes år 1888 uppförts endast provisionellt, måste i sin helhet ombyggas. Denna ombyggnad kunde så bedrifvas, att nätet blefve klart att införlifvas med rikstelefonen samtidigt med att den interurbana ledningen söder ifrån framfördes till Sundsvall.

Telegrafstyrelsen anför vidare, att det för att kunna utvidga telefontätet i Stockholm i mån af tillkomsten af nya abonnenter vore nödvändigt, att hufvudledningarne framdroges i kablar under gatorna, emedan luftområdet inom staden vore så taget i anspråk af förut befintliga elektriska ledningar, att det delvis vore omöjligt att framkomma med större knippen af telefontrådar.

Ju förr början med nedläggning af dylika kablar kunde ske, desto billigare komme den slutliga anläggningen af telefont nätet i dess helhet att blifva, emedan telegrafverket naturligtvis icke kunde underlåta att redan nu upplägga luftledning till de personer, som anmälde sig att ingå såsom abonnenter i rikstelefont nätet; men dessa ledningar måste sedermera, då kabelsystemet i gatorna blifvit ordnadt, ersättas med andra i nämnda system ingående ledningar, hvarigenom kostnaden nära nog fördubblades.

Äfven i statens telefont nät på öfriga orter vore en snabb tillväxt af abonnenter att motse, ty nya abonnenter tillkomme i samma mån som stats-telefont nätet utvidgades och större fördelar deraf blefve abonnenterna beredda.

Antalet af de under år 1890 tillkomna abonnenter i statens telefont nät, förutom de under året inlösta, uppginge till omkring 1,000, och komme ökningen att under innevarande år blifva betydligt större.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, har telegrafstyrelsen i underdånighet hemställt, att Eders Kongl. Maj:t täcktes bereda telegrafverket utväg att för fortsatt utveckling af statens telefont väsende erhålla ett ytterligare lån till belopp af 1,000,000 kronor, att i mån af behof och på skeende requisitioner ställas till telegrafstyrelsens förfogande, med skyldighet för telegrafverket att derå göra afbetalningar och erlägga ränta, på sätt Eders Kongl. Maj:t kunde finna för godt i nåder föreskrifva.

Jag hade redan den 12 sistlidne januari vid anmälan af telegrafstyrelsens framställningar om anslag för år 1892 till fullföljande af anläggningen af statens interurbana telefont ledningar tillfälle att framhålla de skäl, hvilka ej mindre ur statens än ur den korresponderande allmänhetens synpunkt talade för angelägenheten deraf, att den tidpunkt, då statens telefont nät komme att omfatta alla orter af betydelse i landet, blefve så fort sig göra läte uppnådd. Samma skäl ega tillämplighet äfven då det gäller utsträckning af statens lokala telefont nät och dessas tillökande med nya, hvarvid jag särskildt fäster uppmärksamheten derpå, att, i mån som de lokala telefont näten tillväxa, de interurbana ledningarnes rentabilitet ökas. Jag anser mig därför ega fulla skäl att förorda bifall till telegrafstyrelsens nu gjorda framställning.

Det belopp, telegrafstyrelsen nu begärt, kan emellertid, vid det förhållande att detsamma dels i och för sig är jmförelsevis ganska stort, dels ock måste under en längre tid hållas till styrelsens förfogande, ej lämpligen förskjutas af statskontoret eller från någon under detta embetsverks förvaltning stäld fond. Då ifrågavarande bidrag till utveckling af en statens industriella rörelse komme att utgå endast såsom lån och mot ränta, synes det ock vara naturligtast att anvisa beloppet till utgående från det statens embetsverk, som har att besörja det väsentligaste af statens lånerörelse, nemligen riksgäldskontoret. En sådan åtgärd skulle jemväl stå i full öfverens-

stämmelse med dem, som tillförene i liknande fall af Riksdagen vidtagits. Ännu är, enligt § 20 af det senast för riksgäldskontoret utfärdade reglemente, på nämnda kontor anvisadt ett kreditiv å högst 150,000 kronor till bestridande af sådana telegrafverkets oförutsedda utgifter, som för uppfyllande af traktatsenliga förbindelser kunna erfordras och till hvilka verkets egna medel icke lemna tillgång, och enligt § 13 af samma reglemente åligger det riksgäldskontoret att tillhandahålla medel till fyllande af odlingslånefondens behof. Med fullt så stort skäl torde det kunna åt riksgäldskontoret uppdragas att fylla det stats egna lånebehof, om hvilket nu är fråga, och hvarvid, i öfverensstämmelse med hvad som finnes stadgad i fråga om statskontorets rätt att af riksgäldskontoret erhålla kassaförstärkning, behofvet borde före hvarje utbetalning af Eders Kongl. Maj:t pröfvas.

Hvad sättet för lånebeloppets amortering beträffar, synes någon anledning ej förefinnas att binda telegrafverket vid en viss, bestämd sådan, helst naturligt är, att telegrafverket måste önska afbördas sig denna räntebärande skuld så snart det står i dess förmåga. Huru hastigt detta må kunna ske, låter sig nu ej tillförlitligt beräknas. Nödvändigt är emellertid att telegrafverket dels erhåller rätt att medelst partiella afbetalningar gälda skulden i den mån dess tillgångar sådant medgifva och dels tillförsäkras att få till sin disposition behålla beloppet under en tillräckligt lång tidrymd, hvilken jag efter approximativa beräkningar ansett kunna bestämmas till tolf år, dock icke så att medlen under hela denna tid skulle, oafsedt gjorda afbetalningar, såsom ett kreditiv hållas verket till handa, utan skulle det ursprungligen anvisade lånebeloppet småningom definitivt minskas i mån af gjorda liquidier å skulden. Efter nyssnämnda tidrymms förlopp torde riksgäldskontoret böra ega att till återbetalning uppsäga den skuldsumma, som till äfventyrs då ännu kunde finnas ogulden.

I fråga om tiden för sådan uppsägning, äfvensom beträffande räntefoten, torde annan bestämmelse ej erfordras än att fullmäktige i riksgäldskontoret ega härom bestämma.

Jag hemställer alltså, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att bemyndiga riksgäldskontoret att tillhandahålla telegrafstyrelsen, för fortsatt utveckling af stats telefonväsende, ett lånebelopp af en million kronor, att, i mån af behof och sedan detta för hvarje gång blifvit af Eders Kongl. Maj:t pröfvadt, af telegrafstyrelsen i riksgäldskontoret lyftas och, jemte ränta, som af fullmäktige i riksgäldskontoret bestämmes, återgäldas medelst afbetalningar i den mån telegrafverkets medel dertill lemna tillgång, dock så att dylika afbetalningar böra en månad förut af telegrafstyrelsen för riksgäldskontoret tillkännagifvas och att riksgäldskontoret eger att, sedan tolf år från första lyftningsdagen förflutit, uppsäga hvad då af lånet må

finnas oguldet till återbetalning å den tid efter uppsägningen, som af fullmäktige bestämmes.

Då jag ej är i tillfälle att bedöma, om och när något lånebehof kan af det ifrågasatta bemyndigandet för riksgäldskontoret föranledas eller huruvida riksgäldskontoret är i tillfälle att af om händer hafvande medel bestrida utbetalningen, torde i detta hänseende ej något förslag böra afgifvas, utan lärer Riksdagen härom lemna den föreskrift, som kan finnas erforderlig.»

Hvad föredragande departementschefen sålunda yttrat och hemställt, deruti statsrådets öfriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen gilla och bifalla; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse bilagan — — — — vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo

Hjalmar Rettig.